

Snježana Miklaušić-Ćeran

PET DESETLJEĆA DJELOVANJA ANSAMBLA »COLLEGIUM PRO MUSICA SACRA«

Obljetnice utemeljenja prigode su za podsjećanje na djelovanje vokalnih ansambala, komornih sastava i orkestrara i njihov prilog nekoj glazbenoj sredini. Osobitu radost iskazuju oni ansamblji čije djelovanje traje pola i dulje od pola stoljeća, čitavo stoljeće, a i dulje od tog razdoblja. Slavljenik koji je 2022. zaokružio pet desetljeća djelovanja jest ansambl »Collegium pro musica sacra«, jedan od vodećih zagrebačkih (hrvatskih) ansambala za izvedbu duhovne i crkvene glazbe svjetskih i hrvatskih skladatelja. Dvije obljetnice ansambla popraćene su tiskanom riječju u monografijama objav-

ljenim prigodom proslave njegove 25. obljetnice (Gorjana Ivoković) i 45. obljetnice (don Anton Šuljić). Svečanu proslavu 40. obljetnice popratila sam ovim riječima: *Skromno, ali ipak svečano obilježena obljetnička godina zbora »Collegium pro musica sacra« potvrdila je ponovno opravdanost njegova utemeljenja kao ansambla koji sustavno promiče duhovnu glazbu različitih razdoblja, stilova i skladatelja. Potvrđuju to brojni održani koncerti i mise, brojna gostovanja u raznim zemljama svijeta, kao i brojna priznanja koja je zbor »Collegium pro musica sacra« dobio za svoja uspješna ostvarenja.*

Možda tijekom prvih četrdeset godina postojanja rad ansambla nije uvijek nailazio na svesrdnu podršku onih koji bi mu mogli pomoći materijalnim sredstvima. »Collegium pro musica sacra« opstao je zahvaljujući velikom zalaganju i trudu svih onih koji su željeli i nastojali sudjelovati u izvedbama specifičnoga glazbenoga repertoara, različitoga od većine drugih vokalnih ansambala koji djeluju u našoj kulturnoj sredini. Dosljedno poštivanje visokih izvedbenih kriterija koje su postavili umjetnički voditelji i dirigenti ansambla postalo je imperativom njegova umjetničkoga djelovanja koje će se, nadamo se, uspješno nastaviti i u sljedećem desetljeću u kome će zbor »Collegium pro musica sacra« broditu prema svome 50. rođendanu. Zlatni jubilej će možda biti prigodom za novo sabiranje podataka i njihovo objavljivanje u tiskanoj knjizi ili nekom novom, prihvatljivijem elektroničkom mediju.

Polagano, neumitno prolazilo je vrijeme u kojem je ansambl »Collegium pro musica sacra« nizaio nove uspjehe dospjevši do svojega zlatnoga jubileja, do 50. obljetnice djelovanja koja je skromno, ali svečano proslavljena tijekom dvaju dana, u petak 23. i u subotu 24. rujna 2022. »Collegium pro musica sacra« je nakon ljetne stanke i godišnjih odmora priredio koncert združenih brojnih starih i sadašnjih članova doradujući tijekom mjeseca rujna već prethodno dobro pripremljen i naučen program. Kako su stalna mjesta okupljanja glazbenika – zgrada na Kaptolu 31 i zagrebačka katedrala Uznesenja Blažene Djevice Marije u kojoj je »Collegium pro musica sacra« sudjelovao dulje vrijeme kao katedralni zbor tijekom liturgijskih obreda – teško oštećena u potresu 22. ožujka 2020., trebalo je potražiti nove prostore za održavanje pokusa. To je, dakako, utjecalo i na održavanje redovitih pokusa jer nije bilo lako pronaći prostore za rad zbog toga što su i zgrada na Kaptolu 31 i katedrala do daljnjega zatvoreni radi obnove od posljedica potresa. Kolegijevci su pronaš-

li prostor za proslavu zlatnoga jubileja kod otaca franjevacu u crkvi sv. Križa u Novom Zagrebu (Sigetu) pa je uz Zagrebačku nadbiskupiju pokrovitelj proslave bila i Hrvatska franjevačka provincija sv. Ćirila i Metoda.

U petak, 23. rujna 2022. počela je proslava okruglim stolom pod nazivom *Djelovanje CPMS 1972. – 2022.*, čiji je voditelj bio don Anton Šuljić, a sudionike je pozdravio zagrebački pomoćni biskup Ivan Šaško. Bilo je prijavljeno jedanaest sudionika od kojih je osmero predstavilo svoje priloge u dvorani samostana, a pismeni prilozu koje je poslalo troje izlagača umjesto njih su pročitani. Naslovi pojedinih priloga odaju zanimljive podatke o povijesti ansambla i ulozi vokalne i instrumentalne glazbe u liturgijskim obredima. U dvorani su bili sljedeći autori: Sanja Nikčević (»Časne sestre kao čuvarice dobrog i svetog u umjetnosti«), Eva Kirchmayer Bilić (»Osnaživanje laikata u Crkvi po dvjema redovnicama«), Jelica Bojić (»Uloga solo pjevanja u liturgijskoj glazbi«), Božidar Ljubenko (»Orguljaš u CPMS«), Tihomir Prša (»Collegium pro musica sacra kao katedralni zbor«), Pavao Bucić (»Početci CPMS pod okriljem zagrebačkog nadbiskupa«), Ines Šupuk Penzar (»CPMS obitelj«) i s. Cecilija Pleša (»Kolegij za novu pjesmu«). Dva su pročitana priloga pod naslovom »Sjećanja« potpisali Jerko Matoš i Pavle Madžarević, a treći »CPMS je čudo« napisala je s. Bonita Kovačić. Namjera priređivača proslave jest da se svi prilozu objave u zborniku koji će tako ostaviti pisani trag na zlatni jubilej ansambla.

Prije navođenja ostalih događaja dvodnevne proslave zlatnoga jubileja ansambla »Collegium pro musica sacra«, možda bismo mogli podsjetiti na njegov početak i na još jedan sličan ansambl – Zagrebačko crkveno glasbeno društvo, utemeljen 1872., dakle, prije sto i pedeset godina. Kako je zabilježeno u prihvaćenim pravilima društva, kao njegova osnovna zadaća navedeno je »glazbe-

no obogaćenje« službe Božje u crkvi sv. Marije na Dolcu (u Zagrebu). Zborovođa društva Gjuro Eisenhuth (1841. – 1891.) skladao je – čini se prema dostupnim podacima, prvu hrvatsku božićnu misu na narodne napjeve koja je izvedena na Božić 1873. O kratkom, ali zapaženom djelovanju društva svjedoče brojni napisi objavljeni u dnevnim novinama.

Iako između utemeljenja Zagrebačkoga crkvenoga glasbenoga društva i ansambla »Collegium pro musica sacra« postoji vremenski odmak od jednoga stoljeća, čini se da bi se ipak mogle pronaći neke poveznice u počecima njihova rada. U monografiji iz 1996., objavljenoj čak godinu dana prije proslave 25. obljetnice djelovanja ansambla »Collegium pro musica sacra«, muzikologinja Gorjana Ivoković pisala je o ranijim nastojanjima osnivanja zbora koji bi izvodio samo duhovnu glazbu. Godina osnutka službeno je 1972., ali je umjetnička voditeljica sestra Imakulata Malinka (1935. – 2019.), redovnica iz Družbe sestara Naša Gospe, već prije priredila nekoliko koncerata duhovne glazbe. Prvi nastup s mješovitim zborom održan je u crkvi sv. Blaža 28. prosinca 1966., a tri godine poslije toga u zagrebačkoj katedrali predstavila je ansambl »Collegium Musicum Catholicum« u kojem su pjevali i članovi budućega ansambla »Collegium pro musica sacra«. Uz pjevače u ansamblu je sudjelovao i instrumentalni sastav čiji je voditelj bio oboist Željko Petrač pa je repertoar usko profiliranoga ansambla mogao obuhvatiti različite glazbene vrste i oblike duhovne glazbe – od *a cappella* do skladba različitih stilova i razdoblja uz pratnju manjega ili većega instrumentalnoga sastava. Smjernice rada ansambla utvrđene su o Božiću 1972., a od niza uskrsnih koncerata održanih u zagrebačkim crkvama od sljedeće 1973., ansambl ulazi u naš glazbeni život pod imenom »Collegium pro musica sacra«. Nakon tih koncerata slijedilo je i prvo gostovanje u mjestima duž hrvat-

ske obale Jadrana čime su bili naznačeni temeljni pravci djelovanja ansambla »Collegium pro musica sacra« i promicanja duhovne (crkvene) glazbe.

Za utemeljenje ansambala »Collegium Musicum Catholicum« i »Collegium pro musica sacra« možda je bilo od važnosti i utemeljenje 1963. Instituta za crkvenu glazbu na kojem su se, u tada politički crkvenim krugovima nesklonom vremenu, okupili vrsni pedagozi i poznavatelji crkvene glazbe. Među njima je bio svećenik i muzikolog Albe Vidaković (r. 1914.) čije je ime Institut dobio 1964. nakon njegove prerane smrti (18. travnja 1964.). Njegovo je djelovanje omogućilo sustavno školovanje crkvenih glazbenika dajući im uz teološka, glazbeno-teorijska i praktična znanja kao orguljaša koji će biti osposobljeni za primjereno oblikovanje glazbene sastavnice u crkvama tijekom liturgijskih obreda. Takva znanja i vještine nisu stjecali studenti orgulja na studiju na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, koji je bio ponajprije usmjeren na koncertiranje, pa je osnivanje Instituta za crkvenu glazbu potaknulo zanimanje i laika za crkvenu glazbu za koje su tijekom godina organizirani brojni seminari.

Ansambl »Collegium pro musica sacra« vodila je dvadeset i osam godina s. Imakulata Malinka, a zlatni jubilej dočekao je pod umjetničkim vodstvom s. Cecilije Pleša, orguljašice i solo-pjevačice, redovnice iz Družbe sestara klanjateljica Krvi Kristove, koja je kao suosnivačica ansambla tom prigodom proslavila pedeset godina djelovanja, davši i velik prilog proslavi zlatnoga jubileja ansambla. Obje utemeljiteljice ansambla imale su – uz teološku, i stručnu glazbenu obrazbu jer su na Muzičkoj akademiji u Zagrebu obje završile studij orgulja, a s. Cecilija Pleša studij solo-pjevanja što im je omogućilo da postave čvrste temelje muziciranja novoga ansambla.

Proslava 50. obljetnice djelovanja ansambla »Collegium pro musica sacra«

nastavljena je u crkvi sv. Križa u petak, 23. rujna 2022. nakon okrugloga stola, predstavljanjem nosača zvuka *Missa franciscana. Iz riznice franjevačke glazbe 18. stoljeća u Hrvatskoj* koje je vodila muzikologinja Gordana Krpan. Sudjelovali su dirigent Tihomir Prša koji je publici predstavio snimljene skladbe u svjetlu podataka otkrivenih u novijim istraživanjima nakon objavljivanja CD-a. Za popratnu knjižicu tekstove su napisali književnik Sead Ivan Muhamedagić (1954. – 2021.), član ansambla, te muzikolozi dr. sc. Hana Breko Kustura, dr. sc. Ennio Stipčević, Trpimir Matasović i dr. sc. Snježana Miklaušić-Ćeran. Čak tri muzikologa bila su spriječena nazočiti predstavljanju CD-a pa je o povijesno-kulturnim prilikama u doba nastanka skladba i pojmu *franjevački barok* govorila Snježana Miklaušić-Ćeran. Jelena Blašković, producentica projekta, opisala je trajanje, uvjete, teškoće koje su pratile snimanje CD-a i suradnju sa snimateljem Vincom Šincekom, koji se u svojem kratkom izlaganju posebno osvrnuo na tehničke uvjete snimanja. Ansambl »Collegium pro musica sacra«, vokalni solisti Jelica Bojić, s. Cecilija Pleša, Helena Lucić Šego i Dragan Rašić, zatim orguljaš Božidar Ljubenko i dirigent Tihomir Prša približili su s po jednim stavkom svaku od snimljenih misa, a to su: *Košljunska misa (C-sol-fa-ut) in festo omnium sanctorum ordinis nostri* (za jedan glas *a cappella*) iz 1707., *Misa Sacrum Omnium Sanctorum* (za jedan glas i orgulje) Ivana Leopolda Šebeljića s početka 18. stoljeća, *Osječka misa* (za ženski zbor i orgulje) skladana oko 1750. i *Hrvatska misa* Petra Kneževića iz 1767. koju je skladatelj i orguljaš Anđelko Klobučar (1931. – 2016.) priredio 1987. za četveroglasni zbor i orgulje. U popratnoj su knjižici navedeni i podatci o izvođačima, a svi su tekstovi prevedeni na engleski jezik (tiskano usporedno s hrvatskim izvornikom).

Prvi dan proslave zlatnoga jubileja protkao je u većoj mjeri u znaku govorene

riječi, ali je zato sljedeći dan, subotu 24. rujna obilježila glazba. Svečano euharistijsko slavlje počelo je u 18.30, a nakon njega je slijedio koncert. Tijekom mise, koja je bila posvećena uspomeni na sve preminule *kolegijevce*, izvedena je *Misa simplex* (bez stavka *Credo*) Albe Vidakovića pod ravnanjem s. Cecilije Pleša, a za promjenjive dijelove mise (*proprium*), čijom je izvedbom ravnao Tihomir Prša, odabrane su sljedeće skladbe: ulazna pjesma *Isus Krist jučer i danas* Anđelka Klobučara, pripjevni psalam *Hvaljen i uzvisivan do vijeka* i darovna pjesma *Radosna srca, Gospode Bože* Anđelka Igreca (1968.), irski napjev *Aleluja*, pričesna *Isus mi je svagda radost* Johanna Sebastiana Bacha (1685. – 1750.), *O, sveta glazbo (a cappella)* Domenica Bartolucci-ja (1917. – 2013.), popričesna *Tebe Boga hvalimo* i završna *Salve Regina*. Solist u pripjevnom psalmu i *Aleluji* bio je prvak Opere Hrvatskoga narodnoga kazališta u Zagrebu bariton Ljubomir Puškarić, a pratnju na orguljama svirao je Božidar Ljubenko.

Kao posljednji događaj dvodnevne proslave održan je koncert (nakon svete mise) čiji je program bio podijeljen u četiri dijela, a svakim od njih ravnao je jedan od dirigenata koji su s ansamblom surađivali od 2000. Prvim dijelom, u kojem su izvedene samo *a cappella* skladbe *Alma Redemptoris Mater* (gregorijanski koral) Giovannija Pierluigija da Palestrine (1525. – 1594.), *Velum templi* Lodovica Grossija da Viadane (1560. – 1627.) i *Deus caritas est (posvećeno uzoritom kardinalu dr. Franji Kuhariću, 1983.)* s. Imakulate Malinka, ravnala je s. Cecilija Pleša. U predahu je nastupio violinist Anđelko Krpan izvevši *Desetu fantaziju za violinu solo* (sa stavicima *Presto-Largo-Allegro*) Georga Philippa Telemanna (1681. – 1767.). U drugom dijelu koncerta nastupio je manji sastav pod nazivom »Schola cantorum« kojim je ravnao dirigent Tihomir Prša, a izvedene su skladbe *Veni Creator Spiritus* (gregorijanski koral) Gi-

ovannija Pierluigija da Palestrine, gradual iz vazmenoga slavlja *Haec dies quam fecit* (gregorijanski koral) i *Blagoslovljen budi Bog Matije Ivšića* (1894. – 1963.). Solistice su bile sopranistice Jelica Bojić i Elisabeta Štancl. Slijedio je još jedan instrumentalni predah u kojem su violinstica Marija Čepulić i orguljaš Dubravko Čepulić Polgar odsvirali *Adagio za violinu i orgulje*, op. 48 Marca Enrica Bossija (1861. – 1925.). Iva Juras dirigirala je posljednjim nastupom ansambla »Collegium pro musica sacra« ispred oltara za koji su bile odabrane sljedeće *a cappella* skladbe: *Ave Maria* (gregorijanski koral) i motet *O magnum mysterium* Tomasa Luisa de Victorije (1548. – 1611.) te *Zdrava Devica* (iz zbornika *Cithara octochorda*) u obradi Mate Leščana (1936. – 1991.). Orguljaš Božidar Ljubenko izveo je u predahu *Intradu i Koral za orgulje* Mate Leščana, što je zbor iskoristio za smještaj iza oltara kako bi pod ravnanjem maestra Josipa Šege otpjevao posljednju skupinu skladba i to dvije *a cappella* *Exultate justi* Lodovica Grossija da Viadane i *Pogledaj, kako je dobro i milo* (Ps. 133) Anđelka Igreca. U posljednjoj skladbi koncerta, motetu *Canite et psallite* (uz pratnju orgulja) Ivana Marka Lukačića (1585. – 1648.) kao solisti su nastupili Jelica Bojić, s. Cecilija Pleša, Željko Jurašinović i Ljubomir Puškarić.

U crkvi sv. Križa publika je dugim pljeskom pozdravljala slavljениke čiji su nastupi tijekom dviju večeri potvrdili njihove interpretativne kvalitete unatoč neidealnim akustičkim uvjetima velikoga prostora crkve. Sve skladbe, osobito one *a cappella*, otpjevane su intonativno čisto, s jasnom dikcijom, pregledno oblikovanim temama (osobito u polifonim skladbama) i s bogatim rasponom dinamike. Većina izvedenih skladba bila je bliža polaganom i umjerenom tempu, što je primjereno liturgijskim ili skladbama s tekstovima duhovnoga sadržaja. Ansambl »Collegium pro musica sacra« ostavlja dojam jedne velike, skladne

obitelji vođene vjerom i pjesmom kojom se vjera potvrđuje, kako je lijepo povezao don Anton Šuljić u naslovu monografije *Vjera kao pjesma* objavljene 2016., prigodom proslave 45. obljetnice djelovanja ansambla. Osjećajem zajedništva i pripadnosti jednoj velikoj zajednici u kojoj se pjeva i slavi vjera prožeti su ne samo susreti članova ansambla već se taj osjećaj prenosi i na njihove obitelji kao i na sve one bez čije bi potpore, razumijevanja i odricanja ovakvi koncerti bili nezamislivi. Mjesec rujan, mjesec u kojem se ubiru i spremaju plodovi dugotrajnoga obiteljskoga rada na poljima, u vrtovima, voćnjacima i vinogradima, bio je 2022. nadasve plodan i za ansambl »Collegium pro musica sacra« koji je tri mjeseca ranije nagovijestio zlatnu obljetnicu svojega djelovanja, a koja se navršila o Božiću. Čestitke ansamblu i zahvale za priređenu proslavu obljetnice izrazili su u izravnom obraćanju mnogi govornici, a pismeno mnogi od štovatelja i prijatelja ansambla koji su bili spriječeni doći u crkvu sv. Križa. Posebno su zahvalili s. Ceciliji Pleša za njezino ustrajno i svestrano, pola stoljeća dugo djelovanje u ansamblu »Collegium pro musica sacra«. Prema popisu zapisanom na programu proslave zbor okuplja šezdesetak pjevača, ali na koncertu ipak nisu svi nastupili. Oni koji su hrabro izdržali naporne pripreme koncerta pokazali su svoje najbolje pjevačke vještine, potvrdivši davno prihvaćenu koncepciju rada koji je ansamblu donio mnogo nagrada i priznanja tijekom proteklih pet desetljeća. Možda možemo i taj podatak navesti kao uvjerljiv razlog za opstanak ansambla »Collegium pro musica sacra« i nastavak njegova uspješnoga djelovanja kao neizostavne i jedinstvene sastavnice liturgijskoga i koncertnoga života Zagreba (Hrvatske), kako bi i u budućem vremenu nastojao promicati *Vjeru kao pjesmu*, ploveći mirno, uz Božji blagoslov, prema novim nastupima i obljetnicama.